

På upptäcktsfärd i Frusna världar

Lärarhandledning "Upptäck Abisko – kommunikationer i norr"

Videofilm för barn i årskurs 4-6 om livet i nordligaste Sverige

Upptäck Abisko – kommunikationer i norr

Videofilm för barn i årskurs 4-6 om livet i nordligaste Sverige

Följ med till Abisko och lär om hur man kan ta sig fram i ett landskap där samhällena ligger glest. Barn och vuxna berättar och visar prov på olika strategier med allt från skidor och rensläde till helikopter. Nedan finner du tips och idéer som du som lärare kan låta dig inspireras av. Först följer dock några rader om bakgrunden till filmen.

Filmen *Upptäck Abisko – kommunikationer i norr* spelades in vintern och sommaren 2001. Arbetet ingick i Universeum JASON Project som ett inslag i årets tema JASON XIII – Frusna världar. Filmen fokuserar på Torneträskområdet och sammanfaller således med ett av UNESCO instiftat biosfärsområde: "Man and Biosphere, MaB Torneträsk".

Biosfärsområdena instiftas i syfte att utgöra modeller för ekologisk, ekonomisk och kulturellt hållbar utveckling. Målet är att mänsklig verksamhet ska kunna förenas med naturvård på ett uthålligt sätt.

Syftet med filmen är att väcka intresse för problemlösning och kreativ naturvetenskap. Målgrupp är i första hand barn i årskurserna 4 till 6.

Läs gärna mer om Universeum JASON Project på: www.universeum.se/jason.

Före filmen

Innan du visar filmen för klassen kan du introducera barnen med hjälp av följande text:

"I nordligaste Sverige är det inte alltid lätt att transportera sig. Självklart finns både vägar och järnvägar men på fjället måste man finna andra sätt att ta sig fram. Filmen vi nu ska se tar dig med till Abisko – ett samhälle som ligger långt norrut i Sverige. Filmen tar en kvart och den handlar om hur man reser i det fjällrika landskapet kring Abisko. Du ska få träffa Walter, som berättar om livet i Abisko. Du ska också få träffa Helena och Kim som båda gått i skolan i de här trakterna men som berättar om lite olika sätt att resa.

När du ser filmen kanske någon speciell persons berättelse intresserar just dig. Berättar någon något som just du skulle vilja veta mer om? När filmen är slut kommer du att få tid att fundera vidare på vad denna person berättat. Då åker vi!"

Efter filmen

Efter filmen kan klassen arbeta vidare med följande uppgift:

Arbetsuppgift

Tänk på en person som berättade om något intressant i filmen: Walter, Nils-Torbjörn, Stefan, Nils-Anders, Helena eller Kim.

Vad berättade hon/han? Skriv ner vad du kommer ihåg om den person du valt. Tag sedan reda på mer om det du nu börjat berätta om. Titta gärna på filmen en gång till.

De arbetssätt eleverna nu väljer kan variera från livliga gruppdiskussioner till enskilt problemlösande. Du som lärare avgör självklart hur fritt eleverna får välja arbetsuppgift och hur långt ifrån nordliga kommunikationer du låter dem associera.

Summering

Efter arbetspassets slut kan eleverna berätta om sina resultat för varandra i stor eller liten grupp eller enskilt för sin lärare – allt efter den enskilde elevens förmåga och lärarens önskemål.

Vi hoppas att filmen med arbetsuppgift ska väcka frågor kring för olika sätt att resa och kommunicera över stora avstånd.

Bästa hälsningar från oss som har producerat materialet!

Hannah Nyberg och Mikael Olsson – Universeum AB

Annalena Holm – Kunskapslotsen

Följdfrågor

När eleverna börjat arbeta och angripit uppgiften på sina olika sätt, kan eventuellt några av följande följdfrågor vara behövligt stöd för vissa elever. Varje fråga kan i sig vara en hel arbetsuppgift.

Allmänna följdfrågor

- Har du själv varit i Abisko? Hur långt är det från där du bor till Abisko? Hur lång tid tar det att åka dit från där du bor? Hur stort är Sverige?

Följdfrågor Nils-Torbjörn

- Har du själv åkt något av alla de färdsätt som filmen berättade om? Där berättades om bland annat rensläde, skidor, snöskoter, helikopter, taxi, tåg och flygplan. Hände något speciellt på din resa? Berätta.
- Vad betyder ordet *kommunikationer*? Hur kan man kommunicera där du bor?

Följdfrågor Stefan

- Stefan berättade om att han ibland flyger reparatörer upp till radiosändare på fjället. Vad tror du anledningen är till att det finns radiosändare ute i vildmarken? Tag redan på mer om detta.
- Hur fungerar en helikopter? Hur kan den lyfta?
- Helikoptern kan användas till att hämta hem människor som gått vilse på fjället. Har du gått vilse någon gång? Fick du hjälp av någon att komma rätt? Berätta vad som hände. Tänk dig att du kommit bort på fjället och ska bli hämtad av en helikopter. Berätta vad som händer!

Följdfrågor Helena

- I skolan i Abisko går 25 barn. Några måste resa fyra mil till skolan varje dag. Nämn en plats som ligger fyra mil från den skola där du går. Reser någon i din klass så långt?
- Har du själv varit med om att inte kunna ta dig till skolan på flera veckor? Vad var det som hindrade dig?
- Helena reste med buss och taxi till skolan. Hur tar du dig själv till skolan och till dina kamrater där du bor? Gör du som barnen på filmen eller på annat sätt?

Följdfrågor Nils-Anders

- Nils-Anders berättade att han gått sju år i en internatskola för nomadbarn. Vad är en *internatskola*? Känner du någon som går i internatskola? Finns någon internatskola i närheten av där du bor? Berätta.
- Beskriv vad *nomad* betyder. Finns nomader i Sverige idag? Finns nomader i andra länder? Berätta.

Följdfrågor Kim

- Från Kiruna i Sverige till Narvik i Norge går tåg som transporterar järnmalm. Vad är malm? Var kommer malmen ifrån och varför ska malmen till Narvik?
- Varför behövs det tre lok till varje malmtåg? Hur fungerar ett sådant lok och var byggs de? Vad krävs för att man ska få köra ett malmtåg?
- Kim reser ofta till sin mormor i Västerås. Om hon flyger tar det fyra timmar. Tåget tar 18 timmar. Vad är den längsta resa du gjort? Hur reste du? Hur lång tid tog det? Berätta!
- För att orka med en så lång resa läser Kim på tåget. Tycker du också om att läsa? Vad läser du i så fall?
- Från Abisko går det tre persontåg om dagen. Hur många tåg passerar varje dag där du bor? Vad finns det på tågen som passerar?

Internetlänkar

Vid problemlösning kan informationssökning via Internet vara ett bra verktyg.

På www.fjallen.nu/fakta/kiruna_torne.htm finns historia om rallartiden.

En bra och enkel sökmotor är www.google.com.